

Брюксел, 12.5.2023 г.
COM(2023) 248 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

групиране на получените от държавите членки специфични данни, свързани с платежните сметки, които се изискват съгласно член 27 от Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
2. СПАЗВАНЕ ОТ СТРАНА НА ДОСТАВЧИЦИТЕ НА ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ НА РАЗПОРЕДБИТЕ В ЧЛЕНОВЕ 4, 5 И 6.....	2
3. СПАЗВАНЕ ОТ СТРАНА НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УЕБСАЙТОВЕ ЗА СЪПОСТАВЯНЕ НА ТАКСИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ЧЛЕН 7.....	5
4. БРОЙ НА ПЛАТЕЖНИТЕ СМЕТКИ, КОИТО СА БИЛИ ПРЕХВЪРЛЕНИ, И ПРОЦЕНТ НА ЗАЯВЛЕНИЯТА ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ПЛАТЕЖНИ СМЕТКИ, ПО КОИТО Е БИЛ ПОЛУЧЕН ОТКАЗ	6
5. БРОЙ НА КРЕДИТНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ПРЕДЛАГАЩИ ПЛАТЕЖНИ СМЕТКИ ЗА ОСНОВНИ ОПЕРАЦИИ, БРОЙ НА ОТКРИТИТЕ ТАКИВА СМЕТКИ И ПРОЦЕНТ НА ЗАЯВЛЕНИЯТА ЗА ОТКРИВАНЕ НА ПЛАТЕЖНА СМЕТКА ЗА ОСНОВНИ ОПЕРАЦИИ, ПО КОИТО Е БИЛ ПОЛУЧЕН ОТКАЗ.....	9
6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	13

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Директивата за платежните сметки (ДПС или директивата)¹ влезе в сила през септември 2014 г. До 18 септември 2016 г. държавите членки трябваше да приемат и публикуват законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за привеждане в съответствие с директивата. Съгласно член 27 от директивата от Комисията се изисква да изготвя доклад (за първи път до 18 септември 2018 г. и на всеки две години след това), в който се предоставя следната информация:

1. спазването от страна на доставчиците на платежни услуги на разпоредбите в членове 4, 5 и 6;
2. спазването от страна на държавите членки на изискванията за осигуряване на уебсайтове за съпоставяне на такси в съответствие с член 7;
3. броят на платежните сметки, които са били прехвърлени, и процентът на заявленията за прехвърляне на платежни сметки, по които е бил получен отказ;
4. броят на кредитните институции, предлагащи платежни сметки за основни операции, броят на откритите такива сметки и процентът на заявленията за откриване на платежна сметка за основни операции, по които е бил получен отказ.

Както е посочено в член 27, докладът се основава на информация, предоставена от държавите членки. Съществуват обаче някои пропуски в получените и докладвани данни (напр. когато информацията не е била налична в дадена държава членка). Може също така да е имало различия в методологиите и източниците за събиране на данни в отделните държави членки, което може да затрудни сравненията и оценката на данните.

Това е първият доклад по член 27², който обхваща периода от 2016 г. до 2021 г. В допълнение към този доклад Комисията прие едновременно и доклада за изпълнението на директивата, както се изисква съгласно член 28.

2. СПАЗВАНЕ ОТ СТРАНА НА ДОСТАВЧИЦИТЕ НА ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ НА РАЗПОРЕДБИТЕ В ЧЛЕНОВЕ 4, 5 И 6

В глава II от директивата се определят правила относно съпоставимостта на таксите, свързани с платежните сметки. Както е посочено в различните съображения, глава II преследва две цели: подобряване и развитие на вътрешния пазар за банкиране с физически лица, като същевременно се гарантира, че потребителите са в състояние да разбират таксите, така че да могат да сравняват офертите и да вземат информирани решения.

Първата стъпка към постигането на тези две цели е чрез определяне на стандартизираната терминология, посочена в член 3 от директивата. Чрез интегриран и

¹ Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции (ОВ L 257, 28.8.2014 г., стр. 214).

² Този доклад трябваше да бъде отложен, отчасти за да се гарантира, че съответните данни са налични, тъй като повечето държави членки закъсняха с транспонирането на директивата. Освен това делегираните актове (технически стандарти за изпълнение и регулаторни технически стандарти), които са от основно значение за изпълнението на изискванията за прозрачност на директивата, бяха забавени и започнаха да се прилагат едва през октомври 2018 г.

постепенен подход държавите членки вече разполагат със списък на най-представителните услуги, свързани с платежна сметка, за които се събират такси. Тези стандартизирани термини служат и като основа за останалите членове от глава II, в смисъл че, за да се съобразят със съответните членове от глава II, доставчиците на платежни услуги трябва да използват договорените стандартизирани термини.

В съответствие с член 27 от директивата държавите членки са предоставили следната информация по членове 4, 5 и 6 относно степента на спазване от страна на доставчиците на платежни услуги.

а) Член 4 (Документ с информация за таксите и речник)

Член 4 от директивата предвижда, че „достатъчно време преди сключването на договор за платежна сметка с потребител доставчиците на платежни услуги му предоставят на хартиен или на друг дълготраен носител документ с информация за таксите, съдържащ стандартизираните термини“ и „съответните такси за всяка услуга“, която се предлага от доставчика на платежни услуги. Съгласно член 4 се определят също така посредством регламент за изпълнение³ точни правила относно действителното представяне на документа с информация за таксите и се задължават доставчиците на платежни услуги да предоставят на потребителите речник, в който са включени като минимум стандартизираните термини и свързаните с тях определения. В съответствие с член 4 доставчиците също така са задължени да предоставят на потребителите по всяко време документа с информация за таксите и речника. Те трябва да бъдат налични в електронна форма на техните уебсайтове и на място в техните помещения. Освен това тази разпоредба изисква от доставчиците да предоставят безплатно на хартиен или друг дълготраен носител документа с информация за таксите и речника по искане на потребителя.

Що се отнася до степента на спазване от страна на доставчиците на платежни услуги на задължението да предоставят своевременно на потребителите документа с информация за таксите (член 4, параграф 1), общата констатация е, че доставчиците спазват изискванията. Това става ясно или от проверки на място или проучвания (BG, FR, CY, LV, PT, SI), или от факта, че не са получени жалби, което предполага, че като цяло доставчиците, изглежда, спазват изискванията (BE, CZ, DK, DE, EE, FR, HR, IT, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, RO, SK, FI).

Що се отнася до степента на спазване от страна на доставчиците на платежни услуги на задължението да предоставят на потребителите речник, в който са включени като минимум стандартизираните термини (член 4, параграф 4), общата констатация е, че доставчиците спазват изискванията. Това става ясно или от проверки на място или проучвания (BG, FR, CY, LV, PT, SI), или от факта, че не са получени жалби, което предполага, че като цяло доставчиците на платежни услуги, изглежда, спазват изискванията (BE, CZ, DK, DE, EE, HR, IT, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, SK, FI).

Що се отнася до степента на спазване от страна на доставчиците на платежни услуги на изискването да предоставят на потребителите (и на лица, които не са потребители) по всяко време на своя уебсайт и в помещенията си документа с

³ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/34 на Комисията от 28 септември 2017 г. за определяне на техническите стандарти за изпълнение относно стандартизирания формат на представяне на документа с информация за таксите и неговия общ символ съгласно Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, С/2017/6456, ОВ L 6, 11.1.2018 г., стр. 37.

информация за таксите и речника (член 4, параграф 5), общата констатация е, че доставчиците на платежни услуги спазват изискванията. Това става ясно или от проверки на място или проучвания (BG, FR, CY, LV, PT, SI), или от факта, че не са получени жалби, което предполага, че като цяло доставчиците на платежни услуги, изглежда, спазват изискванията (BE, CZ, DK, DE, EE, HR, IT, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, SK, FI).

б) Член 5 (Отчет за таксите)

В член 5 от директивата се определя задължението, свързано с предоставянето на отчет за таксите. В съответствие с това Комисията прие регламент за изпълнение⁴, в който се определят стандартизираният формат на представяне на отчета за таксите и неговият общ символ. В член 5 се предвижда, че доставчиците на платежни услуги осигуряват на потребителите безплатно най-малко веднъж в годината отчет за всички дължими такси за услуги, свързани с платежна сметка.

Що се отнася до степента на спазване от страна на доставчиците на платежни услуги на задължението да осигуряват на потребителите безплатно най-малко веднъж в годината отчет за всички дължими такси (член 5, параграф 1), общата констатация е, че доставчиците спазват изискванията. Това става ясно или от проверки на място или проучвания (AT, SI), или от факта, че не са получени жалби, което предполага, че като цяло доставчиците, изглежда, спазват изискванията (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, MT, NL, PL, SK, FI).

Повечето държави членки информираха Комисията, че не са **предприемали принудителни мерки за прилагане въз основа на нарушения по член 5.** Няколко държави членки (DE, IE, FR, HU, NL) посочиха първоначални проблеми около датата на въвеждане. В тези случаи към съответните доставчици на услуги бяха отправени предупреждения за защита на потребителите, призоваващи за незабавно спазване на разпоредбите на закона. Ирландия обясни, че макар някои кредитни институции за банкиране с физически лица да са имали проблеми при спазването на крайния срок 31 октомври 2019 г. поради ограничения, свързани със системите/информационните технологии, са въведени временни решения и системни корекции, поради което до момента не са предприети принудителни мерки за прилагане. Нидерландия обясни, че е избрала да взаимодейства с доставчиците на платежни услуги по неформален начин (без официални принудителни мерки за прилагане). През 2019 г. Португалия издаде 227 конкретни заповеди до 115 доставчици на платежни услуги за неспазване на член 5. Установените нередности и несъответствия се отнасяха главно до правилата, приложими спрямо подаването на отчета за таксите, както и до образеца на отчет и изискванията за изготвянето му. Чехия обясни, че през 2019 г. един клон на чуждестранна банка не е предоставил на потребителите отчета за таксите до края на февруари; поради технически затруднения. В началото на юли, по време на разследването на Чешката централна банка, отчетът е изпратен до всички клиенти на този клон.

в) Член 6: Информация за потребителите

⁴ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/33 на Комисията от 28 септември 2017 г. за определяне на техническите стандарти за изпълнение относно стандартизирания формат на представяне на отчета за таксите и неговия общ символ съгласно Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, C/2017/6453, ОВ L 6, 11.1.2018 г., стр. 26.

Член 6 от директивата задължава доставчиците на платежни услуги да използват, когато е приложимо, стандартизираните термини в своята договорна, търговска и маркетингова информация за потребителите. В документа с информация за таксите и в отчета за таксите доставчиците на платежни услуги имат право да използват търговски марки, при условие че тези търговски марки се използват като вторично обозначение на тези услуги.

По отношение на степента на спазване от страна на доставчиците на платежни услуги на задължението да използват стандартизираните термини в своята договорна, търговска и маркетингова информация за потребителите (**член 6, параграф 1**), изглежда, доставчиците като цяло спазват изискванията. Това става ясно или от проверки на място или проучвания (CY), или от липсата на оплаквания (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, EL, FR, HR, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, SI, SK, FI). Кипър заяви, че въз основа на резултатите от проучването само две банки са съобщили, че работата все още е в ход и очакват да изпълнят изцяло изискванията на член 6 до края на 2022 г.

По отношение на това **колко често доставчиците на платежни услуги включват търговската си марка в документа с информация за таксите и в отчета за таксите**, общата картина е, че доста често доставчиците включват търговската си марка.

По отношение на информацията за **принудителни мерки за прилагане въз основа на нарушения по член 6 от директивата** всички отговорили на този въпрос държави членки заявиха, че не са прилагани такива принудителни мерки. Франция заяви, че са установени незначителни аномалии (т.е. използване на нестандартизирани термини, различни термини, използвани за една и съща услуга в различни документи и т.н.), които могат да създадат объркване за клиентите. Не са наложени обаче санкции поради факта, че тези нарушения са счетени за несъществени.

3. СПАЗВАНЕ ОТ СТРАНА НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УЕБСАЙТОВЕ ЗА СЪПОСТАВЯНЕ НА ТАКСИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ЧЛЕН 7

Съгласно член 7 от директивата държавите членки са задължени да гарантират на потребителите безплатен достъп до най-малко един уебсайт за съпоставяне на таксите, начислявани от доставчиците на платежни услуги, поне за услугите, включени в националния списък на най-представителните услуги, свързани с платежна сметка, и за които се събират такси. В същия член се предвижда също така, че уебсайтът за съпоставяне на таксите може да се управлява или от частен оператор, или от публичен орган, както и че той се управлява по независим начин. Той трябва също така: да посочва кой е собственикът на уебсайта; да определя ясни, обективни критерии, въз основа на които ще се извършва съпоставянето; да използват прост и недвусмислен език; да бъде актуален; да обхваща значителна част от пазара; да осигурява ефективна процедура за докладване на неточна информация относно публикуваните такси.

Към януари 2021 г. почти всички държави членки⁵ разполагат най-малко с един действащ уебсайт за съпоставяне на такси, както се изисква съгласно член 7. По-

⁵ По отношение на Германия Комисията следи ситуацията, след като нейният уебсайт за съпоставяне на такси е бил обект на забрана, подадена от местна асоциация на потребителите.

голямата част от държавите членки са възложили създаването и последващото актуализиране на таблицата на публичен орган⁶.

4. БРОЙ НА ПЛАТЕЖНИТЕ СМЕТКИ, КОИТО СА БИЛИ ПРЕХВЪРЛЕНИ, И ПРОЦЕНТ НА ЗАЯВЛЕНИЯТА ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ПЛАТЕЖНИ СМЕТКИ, ПО КОИТО Е БИЛ ПОЛУЧЕН ОТКАЗ

а) Платежни сметки, които са прехвърлени

С цел да се улесни прехвърлянето на платежни сметки, с член 10 от директивата се задължават държавите членки да гарантират, че доставчиците на платежни услуги предоставят ясна и бърза услуга по прехвърляне в рамките на държавата членка.

Таблицата по-долу показва информацията, предоставена от държавите членки за броя на платежните сметки, които са били прехвърлени в периода 2016—2021 г. Не цялата информация е налична във всички държави членки, така че в таблицата има определени пропуски. По-специално данните за 2021 г. все още не са били налични към момента на събирането им за всички държави членки. По същия начин, като се има предвид късното транспониране в някои държави членки, услугата за прехвърляне може да не е била предоставяна през 2016 г. или 2017 г. или данните да не са събирани за тези години. Освен това в някои държави членки данните невинаги се събират на годишна база, а по-скоро за по-дълъг период от време.

Освен това предоставените данни може да не са напълно съпоставими предвид различните методи за събиране на данни. Например в някои държави членки е задължително кредитните институции да докладват данните периодично (или ad hoc). В други държави членки обаче данните могат да се събират само на доброволна основа или само от извадка от кредитни институции. Освен това в някои случаи данните, предоставени от някои държави членки за 2016 г., може да включват прехвърляния, извършени през тази година в месеците преди влизането в сила на директивата (например ако подобна услуга за прехвърляне вече е съществувала в тези държави членки преди въвеждането на директивата). Поради всички тези причини е трудно да се направят ясни заключения.

⁶ Чехия, Германия и Нидерландия имат съответните уебсайтове за съпоставяне на такси, управлявани от частен оператор. Полша разполага с два отговарящи на изискванията уебсайта за съпоставяне на такси, единият от които се управлява от частен оператор. Останалите имат публично управляван сайт за съпоставяне на такси.

Таблица 1: Брой прехвърляния годишно ⁷

Държава	Брой на извършените прехвърляния на платежни сметки всяка година						Общо
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Белгия	44 960	37 873	69 868	68 504	71 149	84 699	377 053
България	0	3	0	2	2	0	7
Чехия		61 418	74 458	89 412	75 107	75 636	376 031
Дания	184 674	189 643	188 204	190 402	199 334	205 582	1 157 839
Германия		755 000		467 549			1 222 549
Естония		179		362			541
Ирландия	1 421	5 221	4 440	6 668	2 369		20 119
Гърция		0	0	2	1	4	7
Испания			177	2 928	24 903		28 008
Франция		1 106 000	1 214 000	1 361 000	1 251 000	1 387 000	6 319 000
Хърватия		70	2 026	3 943	1 676	2 766	10 481
Италия	54 276	96 628	129 740	148 653	150 956	210 280	790 533
Кипър		0	0	3	6	6	15
Латвия		0	0	66	32	103	201
Литва		274	259	1 334	944	900	3 711
Люксембург		251	477	477	519	507	2 231
Унгария	22	1 616	1 069	1 386	2 332	2 021	8 446
Малта				0	0	0	0
Нидерландия	77 473	67 345	90 798	60 529	51 376	42 043	389 564
Австрия		127 465	97 364	119 097	110 259	97 911	552 096
Полша	32 168	34 206	34 206	49 824	22 674	12 579	185 657
Португалия			22	12	40	45	119
Румъния			42	56			98
Словения		3 114	8 215	10 777	10 502	10 584	43 192
Словакия	9 606	10 896	5 436	56 508	31 659	53 126	167 231
Финландия		23 045	41 277	27 264	25 067		116 653
Швеция							
Общо	512 457	2 196 617	2 177 926	2 666 577	2 032 013	2 185 792	11 771 382

Въз основа на наличните данни таблицата показва, че съществуват големи разлики между държавите членки. В някои държави членки (например Дания или Франция) са извършени значителен брой прехвърляния на платежни сметки, като в някои случаи се наблюдава нарастваща тенденция; в други обаче числата са много ниски (например България, Гърция, Кипър, Малта, Португалия или Румъния)⁸.

⁷ Данните от Естония се отнасят за периода 10.1.2017—31.7.2018 г. и 1.8.2018—31.7.2020 г. Данните от Германия се отнасят за периода 18.9.2016—30.6.2018 г. и 2019 г. За изчисляването на общия брой прехвърляния годишно данните, събрани за период, по-дълъг от една година (например в Естония и Германия), са разпределени пропорционално по отделни години.

⁸ На нивото на прехвърляне може да влияят редица фактори. Например услугата по прехвърляне се прилага за платежни сметки, но не и за други финансови продукти (като ипотечни кредити и инвестиции), с които платежната сметка може да е свързана. Освен това потребителите може да имат само ограничена осведоменост за услугата и невинаги да са информирани за нея — или дори да са били разубедени/възпрепятствани да я използват. Други възможни причини включват липсата на финансова грамотност и предположението, че прехвърлянето на платежната сметка само ще доведе до ограничаване на спестявания; желанието да не загубят номера на банковата си сметка; и риска, че плащанията може да бъдат извършени към погрешна сметка. (За подробности вж. член 28 от доклада).

б) Брой (и процент) на отхвърлените заявления за прехвърляне на платежна сметка

Държавите членки предоставиха информацията, включена в таблицата по-долу, относно броя на заявленията за прехвърляне, които са били отхвърлени в периода между 2016 г. и 2021 г. Процентите са изчислени, като се вземат броят на извършените прехвърляния и броят на заявленията за прехвърляния, по които е получен отказ, като процент от общия брой заявления⁹. Също както по-горе, информацията за броя на отхвърлените заявления за прехвърляне на платежни сметки не е пълна. Освен това в някои държави членки изобщо не се събират данни за отхвърлените заявления. При това предоставените данни може отново да не са напълно съпоставими предвид различните методи за събиране на данни, използвани от държавите членки.

Таблица 2: Брой и процент на заявленията за прехвърляне, по които е получен отказ¹⁰

Държава	Брой на заявленията за прехвърляне на платежни сметки, които са били отхвърлени всяка година, и процент на отхвърлените заявления													
	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	Общ брой	Общ %
Белгия								5 857	7,61 %	5 909	6,52 %	11 766	3,03 %	
България	0	—	0	0 %	0	—	0	0 %	0	0 %	0	—	0	0 %
Чехия			3 956	6,05 %	3 675	4,70 %	5 956	6,25 %	5 709	7,06 %			19 296	4,88 %
Дания														
Германия			9 500			1,24 %	9 309	1,95 %					18 809	1,52 %
Естония				0 %				25 %						
Ирландия	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %			0	0 %
Гърция			0	—	0	—	0	0 %	0	0 %	1	20 %	1	12,50 %
Испания					202	53,30 %	1 786	37,89 %	24 677	49,77 %			26 665	48,77 %
Франция							35 386	2,53 %	40 032	3,10 %	38 836	2,72 %	114 254	1,78 %
Хърватия			6	7,89 %	147	6,76 %	287	6,78 %	89	5,04 %	132	4,55 %	661	5,93 %
Италия	8 901	14,09 %	11 045	10,26 %	19 446	13,03 %	17 980	10,79 %	18 052	10,68 %	24 336	10,37 %	99 760	11,21 %
Кипър			0	—	0	—	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Латвия			0	—	0	—	6	8,33 %	3	8,57 %	7	6,36 %	16	7,37 %
Литва														
Люксембург			1	0,40 %	2	0,42 %	3	0,63 %	3	0,57 %	2	0,39 %	11	0,49 %
Унгария	3	12,00 %	494	23,41 %	304	22,14 %	359	20,57 %	406	14,83 %	370	15,47 %	1 936	18,65 %
Малта							0	—	0	—	0	—	0	—
Нидерландия			11 227	14,29 %	11 704	11,42 %	9 058	13,02 %	4 681	8,35 %	4 727	10,11 %	41 397	9,61 %
Австрия			53	0,04 %	82	0,08 %	174	0,15 %	97	0,09 %	54	0,06 %	460	0,08 %
Полша							201	0,40 %	3 786	14,31 %			3 987	2,10 %
Португалия					4	15,38 %	9	42,86 %	5	11,11 %	6	11,76 %	24	16,78 %
Румъния					27	39,13 %	12	17,65 %					39	28,47 %
Словения														
Словакия	760	7,33 %	773	6,62 %	349	6,03 %	4 727	7,72 %	2 631	7,67 %	4 930	8,49 %	14 170	7,81 %
Финландия			104	0,45 %	31	0,08 %	15	0,05 %	13	0,05 %			163	0,14 %
Швеция														
Общо	11 021		33 088		38 687		85 268		106 041		79 310		353 415	2,91 %

⁹ Не може да бъде разгледано възможното оттегляне на заявления (предвид липсата на данни).

¹⁰ Данните от Естония се отнасят за периода 10.1.2017—31.7.2018 г. и 1.8.2018—31.7.2020 г. Данните от Германия се отнасят за периода 18.9.2016—30.6.2018 г. и 2019 г. За изчисляването на общия брой прехвърляния годишно данните, събрани за период, по-дълъг от една година (например в Естония и Германия), са разпределени пропорционално по отделни години.

Изглежда, че броят на заявления за прехвърляне на платежни сметки, по които е получен отказ, като цяло е нисък. Въпреки това, изглежда, има значителни разлики между отделните държави членки, като в някои от тях броят им е висок (например в Испания, Унгария и Румъния). Макар че по принцип кредитните институции не следва да отказват прехвърляне на сметки, те могат да откажат да закрият платежна сметка, ако има неизпълнено задължение¹¹. Други случаи могат да се отнасят до непълни или неправилни формуляри на заявления за прехвърляне на платежни сметки.

5. БРОЙ НА КРЕДИТНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ПРЕДЛАГАЩИ ПЛАТЕЖНИ СМЕТКИ ЗА ОСНОВНИ ОПЕРАЦИИ, БРОЙ НА ОТКРИТИТЕ ТАКИВА СМЕТКИ И ПРОЦЕНТ НА ЗАЯВЛЕНИЯТА ЗА ОТКРИВАНЕ НА ПЛАТЕЖНА СМЕТКА ЗА ОСНОВНИ ОПЕРАЦИИ, ПО КОИТО Е БИЛ ПОЛУЧЕН ОТКАЗ.

За да се насърчи финансовото приобщаване, в член 16 от директивата се установява правото на достъп до платежна сметка за основни операции (ПСОО) за всички потребители, законно пребиваващи в ЕС. ПСОО трябва да се предоставят на потребителите от всички кредитни институции или достатъчен брой кредитни институции, за да се гарантира достъп до тях за всички потребители на тяхна територия.

а) Брой кредитни институции, предлагащи ПСОО

В повечето държави членки всички кредитни институции, които предоставят стандартни платежни сметки, трябва да предлагат платежни сметки за основни операции. В други държави членки (вж. таблицата по-долу) само някои кредитни институции, т.е. тези, които отговарят на специфични критерии, определени от отделните държави членки, са задължени да предлагат платежни сметки за основни операции. Във всички тези държави членки обаче задължените кредитни институции, изглежда, като цяло покриват голям пазарен дял по отношение на броя на платежните сметки.

¹¹ Член 10, параграф 4, буква д) от ДПС гласи, че прехвърлящият доставчик на платежни услуги закрива платежната сметка на посочената в разрешението дата, ако потребителят няма непогасени задължения по тази платежна сметка и при условие че действията, предвидени в букви а), б) и г), са извършени.

Таблица 3: Държави членки¹², в които само някои кредитни институции предлагат ПСОО

Държава	Специфични критерии на държавите членки за предлагане на ПСОО от кредитните институции	Общ брой на кредитните институции, задължени да предлагат ПСОО (в сравнение с общия брой кредитни институции, които предоставят платежни сметки), и техният пазарен дял
Гърция	Всички кредитни институции, които предоставят платежни услуги на потребители, с изключение на кредитните институции, които предоставят платежни сметки изцяло въз основа на онлайн банкиране	12
Хърватия	Кредитни институции, чиито общи активи според одитираните годишни финансови отчети за предходната година надхвърлят 15 милиарда HRK.	7 от 21 94 %
Кипър	Централната банка на Кипър одобри освобождаването от това задължение на 3 местни банки.	25 от 28 98,50 %
Люксембург	Доставчикът на платежни услуги трябва да има най-малко 25 подразделения в Люксембург и да държи най-малко 2,5 % от гарантираните депозити.	5 100%
Малта	Кредитни институции с физическа мрежа от пет или повече клона	5 Тези 5 банки имат преобладаващ пазарен дял в страната
Нидерландия	Големи банки. Участващите банки се споразумява за това в специален договор.	5 около 85 %
Словакия	Банки и клонове на чуждестранни банки, доколкото те предоставят всички банкови услуги, свързани с платежна сметка за основни операции, като част от стопанската си дейност.	11

б) Брой платежни сметки за основни операции (ПСОО)

Информацията за броя на ПСОО, предоставена от държавите членки и посочена в таблицата по-долу, не е пълна за определени години. Освен това в някои държави членки кредитните институции може да не правят разлика между стандартна платежна сметка и ПСОО и поради това не съществуват данни за ПСОО. По същия начин информацията невинаги може да бъде съпоставима поради различните методи за събиране на данни. Освен това липсата на съпоставимост се дължи и на факта, че в някои държави членки само някои кредитни институции предлагат ПСОО като специфичен продукт, докато други кредитни институции не правят разлика между различните видове сметки. Поради това в тези държави данните обхващат само ПСОО, предлагани като специфичен продукт. В резултат на това отново е трудно да се направят категорични заключения.

¹² В Словакия само кредитни институции, които предоставят на потребителите всички банкови услуги, свързани с платежна сметка за основни операции, като част от стопанската си дейност, имат това задължение. Например, ако кредитна институция предоставя тези услуги, но единствено на бизнес клиенти, тази кредитна институция не се смята за задължена. В случая на някои банки, които предлагат само електронно банкиране и нямат физически клонове, те също не са задължени, ако не предоставят теглене на пари в брой на гише във физически клонове на банките.

Таблица 4: Брой ПСОО¹³

Общ брой платежни сметки за основни операции, които се откриват всяка година							
Държава	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Общо
Белгия	1 545	1 248	1 867	9 224	9 442		23 326
България	76	615	309	335	527	337	2 199
Чехия		39 973	37 155	16 207	7 996		101 331
Дания							
Германия		540 500		144 194			684 694
Естония		144 455		228 567			373 022
Ирландия	9 153	38 847	43 974	47 116	14 410		153 500
Гърция		198 258	286 141	223 640	189 090	196 387	1 093 516
Испания			7 645	13 831	18 775		40 251
Франция	55 979	60 093	55 979	51 668	36 056	34 594	294 369
Хърватия		47	106	175	140	186	654
Италия	10 994	14 304	12 450	12 512	11 251	12 557	74 068
Кипър		429		1 380	38 503	3 636	43 948
Латвия		142	131	66	85	169	593
Литва		26 000	7 600	7 100	7 600	5 400	53 700
Люксембург		119	32	24	17	15	207
Унгария							
Малта			36	4 858	6 410	3 196	14 500
Нидерландия							
Австрия		6 877	4 668	3 545	3 323	4 809	23 222
Полша				5 774	7 262		13 036
Португалия	12 736	11 992	17 201	47 587	30 073	25 935	145 524
Румъния			2 654	4 203			6 857
Словения		72	430	263	252	198	1 215
Словакия	1 309	797	872	741	555	546	4 820
Финландия	54 926	11 032	9 951	11 099	9 749		96 757
Швеция							
Общо	281 843	772 134	677 742	700 778	524 847	287 965	3 245 309

Информацията, предоставена в таблицата, показва, че през докладвания период са открити значителен брой ПСОО. Например в някои от държавите членки, в които преди това процентът на населението без платежна сметка е бил по-висок (например Чехия, Кипър, Гърция, Литва), се наблюдава значително увеличение на броя им. Въпреки това в други държави (например в България, Хърватия, Латвия, Полша и Румъния) увеличението им е доста слабо¹⁴.

¹³ Данните от Кипър се отнасят за периода 1.7.2017—31.5.2018 г.; 2019 г., 2020 г. и 2021 г. и повечето от тях се дължат на прекласификации от съществуващи основни разплащателни сметки към категорията ПСОО по инициатива на банката. Данните от Естония се отнасят за периода 10.1.2017—31.7.2018 г. и 1.8.2018—31.7.2020 г. Данните от Германия се отнасят за периода 18.9.2016—30.6.2018 г. и 2019 г. За изчисляването на общия брой ПСОО годишно, данните, събрани за период, по-дълъг от една година (например в Естония и Германия), са разпределени пропорционално по отделни години.

¹⁴ Редица различни причини могат да обяснят относително ниския брой на ПСОО. Първо, когато беше приета ДПС процентът на хората, притежаващи банкова сметка, вече беше много висок в много държави членки. Второ, в някои държави членки вече се използваха подобни инструменти. Трето, като се

в) Брой (и процент) на заявленията за платежна сметка за основни операции, по които е получен отказ

Данните за броя на заявленията за ПСОО, по които е поучен отказ, са получени от държавите членки (вж. таблицата по-долу). Процентите са изчислени, като се вземат броят на откритите ПСОО и броят на заявленията за ПСОО, по които е получен отказ, като дял от общия брой заявления¹⁵. За данните важат същите уговорки като преди: не е налична цялата информация и данните може да не са напълно съпоставими.

Таблица 5: Брой и процент на заявленията за ПСОО, по които е получен отказ¹⁶

Държава	Общ брой отказани ПСОО всяка година и процент на отхвърлените заявления за откриване на ПСОО													
	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	Общ брой	Общ %
Белгия	3	0,19 %	0	0 %	0	0 %	2	0,02 %	6	0,06 %			11	0,05 %
България	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Чехия			6	0,02 %	26	0,07 %	45	0,28 %	129	1,59 %			206	0,20 %
Дания														
Германия			14 600			2,63 %	5 158	3,45 %					19 758	2,80 %
Естония				2,5 %				2,8 %						
Ирландия	23	0,25 %	17	0,04 %	25	0,06 %	5	0,01 %	2	0,01 %			72	0,05 %
Гърция			0	0 %	0	0 %	143	0,06 %	2 870	1,50 %	1 619	0,82 %	4 632	0,42 %
Испания					7	0,09 %	986	6,65 %	2 227	10,60 %			3 220	7,41 %
Франция	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %		0 %
Хърватия			0	0 %	6	5,36 %	0	0 %	2	1,41 %	0	0 %	8	1,21 %
Италия	224	2,00 %	171	1,18 %	171	1,35 %	237	1,86 %	171	1,50 %	236	1,84 %	1 210	1,61 %
Кипър				1			103	6,95 %	12	1,68 %	68	2,05 %	184	3,09 %
Латвия			13	8,39 %	60	31,41 %	118	64,13 %	127	59,91 %	22	11,52 %	340	36,44 %
Литва			3	0,01 %	6	0,08 %	2	0,03 %	0	0 %			11	0,02 %
Люксембург			1	0,83 %	0	0 %	4	14,29 %	0	0 %	1	6,25 %	6	2,82 %
Унгария														
Малта					0	0 %	117	2,35 %	96	1,48 %	68	2,08 %	281	1,90 %
Нидерландия														
Австрия			131	1,87 %	112	2,34 %	80	2,21 %	81	2,38 %	217	4,32 %	621	2,60 %
Полша							104	1,77 %	176	2,37 %			280	2,10 %
Португалия	185	1,43 %	150	1,24 %	265	1,52 %	581	1,21 %	358	1,18 %	315	1,20 %	1 854	1,26 %
Румъния					2	0,08 %	0	0 %					2	0,03 %
Словения			21	22,58 %	9	2,05 %	12	4,36 %	1	0,40 %	9	4,35 %	52	4,10 %
Словакия	4	0,30 %	1	0,13 %	0	0 %	1	0,13 %	2	0,36 %			8	0,17 %
Финландия			36	0,33 %	22	0,22 %	2	0,02 %	2	0,02 %			62	0,06 %
Швеция														
Общо	4 089		7 850		4 362		7 700		6 262		2 555		32 818	1,00 %

Данните показват, че процентът на отхвърляне на заявленията за ПСОО като цяло е много нисък и в малък брой държави членки (напр. България или Франция) няма

има предвид, че стандартните сметки (включително безплатните онлайн сметки) са много достъпни, ПСОО може да не са от значение за потребителите, които имат достъп до тези сметки. Други причини за слабото им използване могат да бъдат липсата на информираност на потребителите. (За подробности вж. член 28 от доклада).

¹⁵ Не са взети предвид възможните отегляния на заявления (поради липса на данни).

¹⁶ Данните от Кипър се отнасят за периода 1.7.2017—31.5.2018 г.; 2019 г., 2020 г. и 2021 г. и процентите са изчислени въз основа на нови заявления, без да се вземат предвид възможните прекласификации или преобразувания в ПСОО. Данните от Естония се отнасят за периода 10.1.2017—31.7.2018 г. и 1.8.2018—31.7.2020 г. Данните от Германия се отнасят за периода 18.9.2016—30.6.2018 г. и 2019 г. За изчисляването на общия годишен брой на заявленията за ПСОО, по които е получен отказ, данните, събрани за период, по-дълъг от една година (например в Естония и Германия), са разпределени пропорционално по отделни години. Данните от Латвия отразяват също информация за ПСОО, прекратени по инициатива на потребителя.

никакви откази¹⁷. В няколко държави членки обаче съществува малко по-високо ниво на отхвърляне, като в една държава членка (Латвия) процентът на отхвърлените заявления изглежда особено висок.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Времевият обхват на събраните данни и разликите в методите за събиране на данни затрудняват изготвянето на окончателни заключения относно въздействието на директивата на местно равнище. Докладът потвърждава обаче, че основните мерки на директивата по отношение на прозрачността и съпоставимостта, услугата по прехвърляне и правото на платежна сметка за основни операции като цяло са въведени.

С уговорките за пропуски в данните и различните методи за събиране на данни, данните, изглежда, показват, че в някои държави членки са извършени значителен брой прехвърляния на платежни сметки, с тенденция към нарастване в някои случаи. В други държави членки обаче числата са много ниски. Броят на отказите на заявления за прехвърляне изглежда като цяло нисък, макар да е висок в няколко държави членки.

Що се отнася до ПСОО, данните показват, че в повечето държави членки всички кредитни институции, които предоставят стандартни платежни сметки, трябва да предлагат платежни сметки за основни операции. В други държави членки обаче само някои кредитни институции, т.е. тези, които отговарят на специфични критерии, определени от отделните държави членки, са задължени да предлагат платежни сметки за основни операции. В последните случаи, изглежда, задължените кредитни институции все пак като цяло покриват голям пазарен дял. Освен това данните показват, че през отчетния период са били открити значителен брой ПСОО, макар че в някои държави членки те са малко на брой. Въпреки това в някои държави членки, в които процентът на населението без банкови сметки преди това е бил висок, се наблюдава значително увеличение на тези сметки. Процентът на отхвърляне на заявленията за ПСОО изглежда като цяло много нисък. В няколко държави членки обаче съществува малко по-високо ниво на отхвърляне, като в една държава членка процентът на отхвърлените заявления изглежда особено висок.

За да се осигури по-пълна наличност и съпоставимост на данните занапред, Комисията работи с държавите членки за съгласуване на съответните набори от данни, които трябва да се събират/предоставят.

¹⁷ Например процентът на отказите във Франция е 0 %. В тази държава членка съществува механизъм за определяне на конкретна кредитна институция, която да предостави ПСОО на потребител, чиито заявления за ПСОО са били отхвърлени.